

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.019.02.2023

Pani
Sędzia Sądu Rejonowego
Anna Filipiak
Prezes Sądu Rejonowego w Wągrowcu

Sąd Rejonowy
w Wągrowcu
ul. Kościuszki 18
62-100 Wągrowiec

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/030 – Zapewnienie sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Sąd Rejonowy w Wągrowcu ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Filipiak ² Sędzia Sądu Rejonowego w Wągrowcu.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań prezesa sądu w zakresie: 1. zapewnienia funkcjonowania kontroli zarządczej i sprawowania nadzoru administracyjnego nad sądami, 2. zapewniania warunków do sprawnej realizacji zadań sądu, w tym związanych z organizacją sądów powszechnych, obsadą kadrową.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie, o ile mają one związek z kontrolowaną działalnością.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Maciej Andrzejewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/115/2023 z 6 lipca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-5)

¹ Dalej również w skrócie: Sąd lub SR w Wągrowcu

² Od 4 maja 2023 r., wcześniej, od 20 lipca 2018 r., Daniel Jurkiewicz sędzia Sądu Rejonowego Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu Sądu Okręgowego w Poznaniu (następnie sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu powołany do pełnienia funkcji Prezesa Sądu, z 29 lipca 2022 r.) wcześniej Dariusz Ratajczak. Dalej: Prezes Sądu.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Prezes Sądu Rejonowego w Wągrowcu realizował działania w zakresie kontroli zarządczej i wewnętrznego nadzoru administracyjnego⁵ nad działalnością administracyjną kierowanego przez siebie Sądu. W granicach posiadanych uprawnień Prezes zapewniał warunki do sprawnej realizacji zadań sądu, w tym związane z jego organizacją i obsadą kadrową.

Sprawność działania Sądu, w latach 2018-2023 (do 30 czerwca) uzależniona była głównie od liczby wpływających spraw oraz stopnia obsady etatów, tj. czynników niezależnych od Prezesa Sądu. Jednocześnie, w zakresie ograniczonym przyznanym limitem etatów, Prezes Sądu podejmował działania w celu ukształtowania obsad w poszczególnych wydziałach na poziomie adekwatnym do zmieniającego się obciążenia.

Cele, mierniki i zadania ujmowane w planach działalności Sądu były prawidłowo kaskadowane z planów działalności na obszarze apelacji poznańskiej oraz planów działalności dla obszaru Sądu Okręgowego w Poznaniu⁶. W planach działalności uwzględniane były również indywidualne uwarunkowania Sądu. Kluczowe ryzyka dotyczące wykonania celów raportowane były kwartalnie do SO w Poznaniu. Najważniejsze zadania służące realizacji wyznaczonych celów miały wpływ na wartości osiąganych mierników tych celów.

Osiągnięty poziom realizacji wyznaczonych celów tylko w niewielkim stopniu odbiegał od przyjętego w planach działalności. Główną, zidentyfikowaną w Sądzie przyczyną nieosiągnięcia wszystkich zaplanowanych wskaźników, oprócz okresowego niedopasowania obsady do zakresu zadań poszczególnych wydziałów, było zjawisko braku terminowości sporządzania opinii biegłych. Podejmowane działania zaradcze polegały na kierowaniu do biegłych ponagieł.

Określone w planach działalności Sądu zadanie mające służyć osiągnięciu wyznaczonych celów, tj. „Zarządzanie i nadzór administracyjny nad działalnością sądu”, było tożsame z zakresem zadań wynikających z pełnienia funkcji Prezesa Sądu, a tym samym, miało zbyt ogólnikowy charakter i nie niosło za sobą faktycznej informacji, co do kierunku działań mających doprowadzić do realizacji zakładanych celów⁷ oraz nie dawało możliwości rzetelnego zwymiarowania stopnia jego realizacji. Także sposób określenia części spośród mierników oraz wskaźników przyjętych na poziomie poszczególnych wydziałów nie odpowiadał standardom kontroli zarządczej określonym przez Ministra Finansów⁸, do których odsyła Minister Sprawiedliwości ustalając Szczegółowe wytyczne w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej - sprawiedliwość⁹.

Podejmowane w ramach WNA działania nadzorcze były ukierunkowane na poprawę sprawności funkcjonowania Sądu i były spójne z działaniami przewidywanymi do realizacji w planie działalności, pomimo że te ostatnie nie zawsze były określone w sposób wymierny.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: WNA

⁶ Dalej, w skrócie również: SO w Poznaniu

⁷ Tj. Poprawy sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego oraz Zagwarantowania obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu.

⁸ W komunikacie Nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. (Dz. Urz. MF z 2009 Nr 15 poz. 84), dalej: komunikat w sprawie standardów kontroli zarządczej.

⁹ Komunikat Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej – sprawiedliwość (Dz. Urz. MS z 2019 r. poz. 160).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Diagnoza sprawności funkcjonowania sądów powszechnych i kierunki usprawnienia realizacji ich zadań.

Opis stanu faktycznego

1.1.a. Informacje wstępne. Sąd Rejonowy w Wągrowcu był jednym z 21 sądów rejonowych w okręgu Sądu Okręgowego w Poznaniu w apelacji Sądu Apelacyjnego w Poznaniu¹¹. W strukturze Sądu wyodrębnione zostały: I Wydział Cywilny¹²; II Wydział Karny¹³; III Wydział Rodzinny i Nieletnich¹⁴; V Wydział Ksiąg Wieczystych¹⁵; Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej¹⁶; Oddział Administracyjny¹⁷ oraz Oddział Finansowy¹⁸. W latach 2018- 2023 do Sądu nie wpływały sprawy, których charakter pozwalałby na określenie ich jako specyficzne lokalnie lub wymagałby przyjęcia szczególnych rozwiązań organizacyjnych.

W kolejnych latach 2017-2023¹⁹, limit etatów ogółem, którymi dysponował Sąd kształtował się na zbliżonym poziomie i wynosił, odpowiednio: 71, 73, 74 oraz po 73, w każdym z lat 2020-2023. W okresie objętym kontrolą liczba etatów sędziów zwiększyła się o jeden w 2021 r. - do 11²⁰; asesorów sądowych zmniejszyła się o jeden w 2021 r. - do jednego²¹, a urzędników sądowych zmniejszyła się o jeden od 2020 r. - do 35²². Liczba etatów pozostawała natomiast na niezmiennym poziomie²³, w odniesieniu do: referendarzy sądowych (trzy etaty), asystentów sędziego (cztery etaty) oraz pracowników obsługi (cztery etaty).

(akta kontroli str. 503-550, 1830-1883, 2518-2531, 2556-2619, 1902-1924, 2501-2529, 2918)

Na koniec 2017 r. pozostawało w Sądzie 4,4 tys. niezalatwionych spraw, w kolejnych latach okresu 2018-2023²⁴ do Sądu wpłynęło ich odpowiednio: 21,3 tys.; 26,9 tys.; 18 tys.; 20,1 tys.; 20,2 tys. i 9,7 tys. Na 30 czerwca 2023 r. pozostałość wynosiła: 4,2 tys. spraw, a zatem, w stosunku do stanu na koniec 2017 r. uległa nieznacznemu zmniejszeniu.

(akta kontroli str. 6-502, 577-660-660, 2918)

1.1.b. Plany działalności Sądu. Cele i zakładane wartości mierników ich realizacji. Plany działalności SR w Wągrowcu były corocznie sporządzane²⁵ przez Prezesa Sądu, na podstawie wytycznych: Prezesa SA w Poznaniu oraz Prezesa SO w Poznaniu, z udziałem Dyrektorów na każdym szczeblu. Wytyczne te zawierały katalog mierników oraz wskazanie, że z procesem planowania powinien zostać zintegrowany proces identyfikacji i analizy ryzyka w odniesieniu do przyjętych do

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej, w skrócie również: SA w Poznaniu.

¹² Dalej, w skrócie również: WIC.

¹³ Dalej, w skrócie również: WIJK.

¹⁴ Dalej, w skrócie również: WIIRN.

¹⁵ Dalej, w skrócie również: WVKW.

¹⁶ W tym: I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej dla dorosłych oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych; dalej, odpowiednio ZKSS; IZKSS, IIZKSS.

¹⁷ Dalej, w skrócie również: OA.

¹⁸ Dalej, w skrócie również: OF.

¹⁹ Wg stanu na 31 grudnia lat 2017-2022 oraz 30 czerwca 2023 r.

²⁰ I wynosiła: dziewięć etatów w 2017 r.; po dziesięć w każdym roku okresu 2018-2020; po 11 w każdym roku okresu 2021-2023.

²¹ I wynosiła: po dwa etaty w każdym roku okresu 2017-2020; po jednym w każdym roku okresu 2021-2023.

²² I wynosiła: 36 etatów w 2019 r. oraz po 35 w każdym roku okresów; 2017-2018 i 2020-2023.

²³ W każdym roku okresu 2017-2023.

²⁴ Wg stanu na 31 grudnia lat 2018-2022 oraz 30 czerwca 2023 r.

²⁵ W odniesieniu do Planu działalności na dany rok dla obszaru apelacji poznańskiej jako dokumentu o charakterze strategicznym.

realizacji celów. Ponadto, w wytycznych SA w Poznaniu wskazywano na treść pism²⁶ Dyrektora Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich Ministerstwa Sprawiedliwości zawierającego listę mierników do kaskadowania na dany rok wraz z algorytmem ich wyliczenia oraz ich planowane wartości²⁷ na koniec poszczególnych kwartałów²⁸ lub tylko na koniec roku²⁹. W pismach wpływających z SO w Poznaniu wskazywano z kolei, że wartości mierników powinny zostać ustalone przez kierownika jednostki przy uwzględnieniu specyfiki miernika, szczebla instancyjności oraz innych czynników.

(akta kontroli str. 1196-1201, 1504-1505, 1535-1688, 1703-1709, 2971, 2918)

W planach Sądu, na każdy rok okresu 2018-2023, przewidziano do realizacji po dwa cele. Na lata 2018-2021 były to: Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego oraz Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu. Natomiast na lata 2022-2023: Zapewnienie dostępnego i otwartego na obywatela wymiaru sprawiedliwości oraz Upowszechnianie mediacji oraz innych polubownych metod rozwiązywania sporów, jako rzeczywistej i ogólnodostępnej alternatywy dla spornych postępowań sądowych.

(akta kontroli str. 1196-1201, 1504-1505, 1535-1688, 2971)

Pomiaru stopnia realizacji poszczególnych celów, dokonywano przy pomocy mierników. Realizację celu Upowszechnianie mediacji oraz innych polubownych metod rozwiązywania sporów, jako rzeczywistej i ogólnodostępnej alternatywy dla spornych postępowań sądowych mierzono: Odsetkiem spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana (jego planowana wartość wahała się pomiędzy 0,2% (lata 2020-2022) a 0,3% (lata 2018-2019 oraz 2023), miernikiem tym obejmowano także cel: Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego, który mierzono ponadto: Średnim czasem trwania³⁰ postępowań sądowych według głównych kategorii spraw w I instancji (w miesiącach) (jego planowana wartość sukcesywnie rosła z 3,6 m-ca na 2018 r. do 6,1 m-ca na 2021 r.); Wskaźnikiem opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sądy I instancji (najwyższą jego wartość, tj. 98,7% zaplanowano na 2018 r. natomiast w kolejnych latach wahała się pomiędzy 95,4% na 2019 r. a 98,5% na 2023 r., przy czym wartość ta została zmniejszona: w 2019 r. o 3,3 pp. w porównaniu do roku 2018 a w 2021 r. o jeden pp. w porównaniu do roku 2020) miernikiem tym obejmowano także cel: Zapewnienie dostępnego i otwartego na obywatela wymiaru sprawiedliwości, który mierzono ponadto Wskaźnikiem sprawności postępowania sądowego (wg metodologii CEPEJ) (jego planowana wartość spadła ze 100% w 2022 r. do 99% na 2023 r.), Wskaźnikiem opanowania wpływu spraw (ogółem) (jego planowana wartość wahała się pomiędzy 90,1% na 2020 r. a 97,9% na 2023 r., przy czym wartość ta została zmniejszona: w 2020 r. o 5,9 pp. w porównaniu do roku 2019 a w 2022 r. o trzy pp. w porównaniu do 2021 r.) miernikiem tym obejmowano także Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu.

Miernik: Liczba etatów asystenckich przypadających na jednego sędziego przyjęto tylko na 2018 r., dla pomiaru celu: Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego (jego planowana wartość wynosiła: 0,27).

(akta kontroli str. 1196-1201, 2971)

Przyjęta do realizacji na każde z lat: 2018, 2020 oraz 2022 wartość miernika Opanowanie wpływu spraw (ogółem) była niższa niż przyjęta w planach dla obszaru apelacji (odpowiednio o: 3,4 pp.; 4,9 pp. oraz 3,0 pp.). Podobnie przyjęta do

²⁶ Którego kopię każdorazowo załączano.

²⁷ Do osiągnięcia na obszarze apelacji.

²⁸ Dla planów na lata: 2018, 2019, 2020 oraz 2021.

²⁹ Dla planów na lata: 2022 oraz 2023.

³⁰ W latach wcześniejszych: sprawność.

realizacji, w każdym z planów działalności na lata 2018-2023, wartość miernika Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana była istotnie niższa (odpowiednio, o: 0,9 pp. na lata 2018-2019; 1,0 pp. na lata 2020, 2021 i 2023. oraz 1,1 pp. na rok 2022) od wartości przyjętej w planie na obszarze apelacji, tj. 1,2% na lata 2018-2021 oraz 1,3% na lata 2022-2023. Ponadto, planowana wartość tego miernika została, w 2020 r., obniżona, o 0,1 punktu procentowego (tj. do wartości 0,2%) w porównaniu do wartości z lat 2018 oraz 2019 (kiedy to wynosiła: 0,3%).

(akta kontroli str. 1196-1201, 2971, 1246-1252, 2918)

Prezes Sądu wyjaśniła, że stosownie do przyjętego systemu planowania, wartości mierników zostały ustalone po przeanalizowaniu wartości osiągniętych w poprzednich okresach sprawozdawczych oraz innych czynników, np. utrzymującego się w kolejnych latach stanu zagrożenia epidemicznego. Podkreśliła, że zgodnie z wytycznymi w zakresie planowania, ustalony wskaźnik nie musiał być zawsze co najmniej równy wskaźnikowi przyjętemu w planie jednostki nadrzędnej, ani wyższy (korzystniejszy) niż planowany w roku poprzednim. Przyjęto, że nie powinien być gorszy od najmniej korzystnego uzyskanego przez sąd na przestrzeni kilku okresów sprawozdawczych lub (alternatywnie) od wskaźnika przyjętego w planie jednostki nadrzędnej.

(akta kontroli str. 1902-1924)

Na koniec poszczególnych lat: 2018–2022 oraz za II kwartał 2023 r. osiągnięta wartość mierników była następująca: Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana w kontrolowanym okresie stopniowo zwiększał się w ww. latach od odpowiednio 0,0%; 0,2%, 0,2%; 0,3%, 0,5% do 0,7%; Średni czas trwania postępowań sądowych według głównych kategorii spraw w I instancji³¹ z wahaniami wydłużał się natomiast od odpowiednio: 3,8 miesiąca; 3,5 miesiąca; 4,5 miesiąca; 4,3 miesiąca; Wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sądy I instancji był na ogół (z wyjątkiem roku 2019) korzystny i wynosił odpowiednio: 104,7%; 98,5%, 103,7%; 100,1%; 103,5%; 101,9%; Liczba etatów asystenckich przypadających na jednego sędziego wyniosła: 0,33 etatu³²; Wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem) ulegał corocznym wahaniom (z widocznym obniżeniem w 2019 r.) i w poszczególnych z ww. lat wynosił: 103,5%; 88,4%; 110,0%; 94,4%; 103,7%; 110,2%; natomiast Wskaźnik sprawności postępowania sądowego (wg metodologii CEPEJ) na koniec lat: 2022 oraz za II kwartał 2023 kształtował się w sposób korzystny i wyniósł, odpowiednio: 86,4% oraz 66,9%.

(akta kontroli str. 1162-1169, 1202-1203)

W 2022 r. osiągnięta została zaplanowana wartość każdego z mierników. W pozostałych latach (2018-2021) natomiast:

- w 2018 r. nie skierowano żadnej sprawy do mediacji, a w 2019 r. skierowano ich o 0,1 pp. mniej niż planowano z powodu braku zgody stron postępowania na taką formę rozwiązania sporu;
- postępowania sądowe trwały dłużej niż planowano o 0,2 miesiąca w 2018 r. oraz o 0,5 miesiąca w 2020 r. z powodu, m.in.: wzrostu liczby spraw, w których przeprowadzany był dowód z opinii biegłego lub opinii kilku biegłych, przy jednoczesnym braku dostatecznej liczby biegłych (długotrwałe oczekiwanie na sporządzenie tych opinii powodował wydłużenie postępowania sądowego),

³¹ Stosowany w latach 2018-2021.

³² Tylko w 2018 r.

a w 2020 r. ponadto ze względu na panujący stan zagrożenia epidemicznego w kraju związany z wirusem SARS-CoV-2, w związku ze stanem zagrożenia epidemicznego od marca do maja 2020 r. część rozpraw została odwołana, przeprowadzano tylko rozprawy pilne i w niezbędnym zakresie jednak negatywny wpływ na ich przebieg miało niestawiennictwo (usprawiedliwione bądź nieusprawiedliwione) wzywanych świadków);

- opanowanie wpływu spraw (ogółem) było niższe od zaplanowanego o 7,6 pp. w 2019 r. oraz o 2,6 pp. w 2021 r. z powodu, m.in. wzrostu liczby spraw, w których wymagane były opinie biegłych (wydłużony czas oczekiwania na sporządzenie tych opinii powodował wydłużenie postępowania sądowego) a w sprawach KW z powodu zwiększenia liczby spraw wpływających do WVKW 2019 r. w związku z obowiązywaniem ustawy przekształceniowej³³, skokowego wzrostu wpływu spraw do WVKW w 2021 r. w stosunku do 2020 r. o ok. 20%, długotrwałej nieobecności w WVKW w 2021 r. referendarza oraz kierownika Wydziału.

(akta kontroli str. 1162-1169, 1196-1201, 1202-1203, 2918)

W Sprawozdaniach z realizacji planu działalności za lata 2018, 2019 oraz 2020, w przypadku niezrealizowania zaplanowanego miernika, jako działania zaradcze wskazano „prowadzenie stałego nadzoru przez Przewodniczących wydziałów oraz przez Prezesa Sądu”.

NIK zwraca uwagę na ogólnikowość tak sformułowanych „działań zaradczych” w celu doprowadzenia do poprawy nieosiągniętych mierników dotyczących działalności Sądu. Prowadzenie stałego nadzoru nad realizacją zadań wydziału lub całego sądu wynika z samej funkcji przewodniczącego wydziału lub prezesa sądu, będąc realizacją obowiązków określonych w ustawie o ustroju sądów powszechnych.

(akta kontroli str. 1196-1201, 1202-1203)

Pomimo, że kontrolowana jednostka posiadała dostęp do platformy NetWeaver³⁴, to, jak wyjaśniła Prezes Sądu, w procesie bieżącego zarządzania Wydziałami i Sądem w latach 2018-2023 bardziej operatywnym narzędziem był system repertoryjno-biurowy Sędzia2 (pozwalał on bowiem na bieżące śledzenie danych) oraz analiza danych statystycznych zawartych w: sprawozdaniach statystycznych sporządzanych w cyklach miesięcznych, sprawozdaniach „Ruch spraw” oraz w postaci „Analizy obciążenia”.

(akta kontroli str. 1902-1924)

1.1.d Realizacja zadań wskazanych w planach działalności Sądu. W latach 2018-2023 (do 30 czerwca), w Planach działalności Sądu na poszczególne lata, przyjęto łącznie dziewięć najważniejszych zadań, w tym Zarządzanie i nadzór administracyjny nad działalnością sądu³⁵.

W Sądzie nie zdefiniowano innych, niż przeniesione z planu dla obszaru SO w Poznaniu zadań. Nieprawidłowość dotycząca sposobu określenia w każdym z planów działalności na lata 2018-2021 jednego z zadań, opisana została w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1162-1169, 1202-1203, 2902-2917)

Prezes sądu wyjaśniła, że nie zidentyfikowano innych, niż ujęte w planach jednostki nadrzędnej, zadań specyficznych tylko dla sądu, ponieważ zadanie: Zarządzanie i nadzór administracyjny nad działalnością sądu i konkretne działania, które były z tym zadaniem związane, wynikały z ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych i rozporządzeń wykonawczych. Natomiast w planach na 2022 r. i 2023 r. za

³³ Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów (Dz. U. z 2023 r. poz. 904 ze zm.; dalej: ustawa przekształceniowa)

³⁴ Portal informacyjno-komunikacyjny z sądami powszechnymi, na którym Ministerstwo Sprawiedliwości udostępnia dane statystyczne o wymiarze sprawiedliwości.

³⁵ Jw.

istotniejsze uznano zadanie polegające na Wsparciu administracyjnym i logistycznym sądu.

(akta kontroli str. 2902-2915, 2943-2949)

W oparciu o treść sprawozdań z wykonania planu działalności za lata: 2018, 2019, 2020, 2021 i 2022 dokonano analizy realizacji sześciu zadań zaplanowanych w planach działalności działania podjęte w związku z zadaniem pn. Podnoszenie kwalifikacji sędziów, asesorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów i pracowników sądu opisane zostały w pkt 2.2.d. wystąpienia pokontrolnego.

W latach 2018-2023 (do 30 czerwca), zadanie pn. Monitorowanie poziomu obciążenia pracą sędziów, asesorów, referendarzy sądowych, asystentów oraz pracowników sądu realizowane było poprzez bieżący nadzór kadry kierowniczej nad pracą wydziałów merytorycznych pod względem wielkości wpływu, załatwień oraz pozostałości spraw. Polegał on na analizie danych statystycznych wynikających ze sprawozdania „Ruch spraw” oraz „Analizy obciążenia sędziów (asesorów) i urzędników oraz rozmieszczenia etatów sędziowskich (asesorskich) i urzędniczych w sądach rejonowych okręgu Sądu Okręgowego w Poznaniu”³⁶ sporządzanych przez Oddział Analiz i Organizacji Pracy SO w Poznaniu.

(akta kontroli str. 1342-1349)

Poza wykorzystaniem ww. zestawień statystycznych, analizę wyników opisanego wyżej monitorowania prowadzono, jak wyjaśniła Prezes Sądu, poprzez kontrolę stanów referatów przeprowadzaną na podstawie repertoryjno-biurowego systemu informatycznego, a także rozliczanie realizacji kierunków WNA za poszczególne lata.

W kontrolowanej jednostce nie została sporządzona odrębna dokumentacja tego procesu w związku z faktem, że ww. system informatyczny pozwalał na bieżące śledzenie danych bez ich osobnej archiwizacji.

(akta kontroli str. 1342-1349, 1782-1792, 1884-1885)

W efekcie tego monitoringu dokonywano m.in. przesunięć kadry orzeczniczej lub urzędniczej, co stanowiło formę realizacji zadania pn. Podejmowanie działań na podstawie przeprowadzonych analiz wyników monitorowania poziomu obciążenia pracą oraz etatyzacji, polegających na przesunięciach kadrowych pomiędzy komórkami organizacyjnymi w sądzie (opisane w pkt 2.2.b. wystąpienia pokontrolnego).

W kontrolowanej jednostce realizowane były również działania w ramach zadania pn. Podejmowanie działań zmierzających do zorganizowania pracy i zabezpieczenia pracowników Sądu w związku ze stanem epidemii/wprowadzenie procedur i zasad postępowania w czasie epidemii były następujące: W związku z zaistnieniem epidemii Covid – 19, Prezes Sądu wydał szereg zarządzeń, m.in. w sprawach: odwołania spraw wyznaczonych na wokandy Sądu w okresie od 13 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r., zapewnienia bezpieczeństwa w budynkach sądowych od 12 marca 2020 r. do 25 marca 2020 r., wyznaczenia osób, które będą przesyłać informacje w zakresie koronawirusa, wprowadzenia procedur postępowania w związku z potencjalnym zagrożeniem ryzykiem zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2, wprowadzenia 24-godzinnej kwarantanny korespondencji wpływającej do Sądu, rozpraw zdalnych i pracy zdalnej; ustalenia pracy w sekretariatach wydziałów i oddziałach w systemie rotacyjnym, wyznaczania wokand.

(akta kontroli str. 1380-1446, 2918)

Prezes Sądu wskazała, że w związku ze stanem epidemii, Prezes i Dyrektor Sądu, podczas spotkań i narad, na bieżąco podejmowali działania zmierzające do zorganizowania pracy i zabezpieczenia pracowników, wydając w tym zakresie

---

³⁶ Dalej: „Analiza obciążenia”.

stosowne decyzje, również pod kątem utrzymania lub ewentualnej zmiany zarządzeń wydanych w latach 2020-2021. Zgłaszane przez Prezesa Sądu potrzeby w zakresie zapewnienia środków ochrony, zgodnie z obowiązującymi wytycznymi sanitarnymi były realizowane na bieżąco, w uzgodnieniu z Dyrektorem jednostki.

(akta kontroli str. 1342-1349)

Najważniejsze zadania w ramach realizacji miernika Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana, polegały na organizowaniu spotkań z sędziami i mediatorami w celu promowania mediacji oraz organizowaniu współpracy w tym zakresie.

W 2019 r. odbyło się spotkanie sędziów z mediatorami oraz z Koordynatorem ds. Mediacji przy SO w Poznaniu celem promowania mediacji i przedstawienia zasad współpracy sędziów z mediatorami. Jak wyjaśniła Prezes Sądu, do zorganizowania tego spotkania skłoniło kierownictwo Sądu nieosiągnięcie zaplanowanego wskaźnika i niekorzystne jego kształtowanie się w pierwszym kwartale 2019 r. Natomiast w pozostałych latach okresu objętego kontrolą zasady współpracy stanowiły przedmiot narad oraz spotkań. Nie zostało to jednak w odrębny sposób udokumentowane. Dodała, że Prezes Sądu: informował sędziów o ofercie spotkań mediacyjnych, udostępniał materiały szkoleniowe w zakresie dobrych praktyk współpracy Sądu z mediatorami oraz zaproszenia na konferencje i szkolenia z zakresu mediacji i koncyliacji, przedstawiał sędziom na bieżąco aktualizacje listy mediatorów. Wskazała ponadto, że promowanie mediacji odbywało się również przez zamieszczanie na stronie internetowej Sądu informacji dotyczącej mediacji, w tym o dyżurach mediatorów w ramach Tygodnia Mediacji.

(akta kontroli str. 1342-1349, 1379)

Najważniejsze zadania podjęte w celu realizacji miernika Średni czas trwania postępowań sądowych według głównych kategorii spraw w I instancji polegały na składaniu reklamacji oraz zgłaszaniu problemów dot. doręczania korespondencji do SA w Poznaniu, a także monitowaniu biegłych o terminowe sporządzanie opinii pod rygorem kar pieniężnych.

(akta kontroli str. 1162-1169, 1202-1203)

W okresie objętym kontrolą, Sąd złożył reklamacje dot. doręczania korespondencji w łącznej liczbie 45 szt., z tego 38 w 2018 oraz siedem w 2019 r. Sąd zgłosił do SA w Poznaniu problemy związane z doręczaniem korespondencji w łącznej liczbie 12 szt.³⁷, z tego: 10 w 2020 r. oraz dwa w 2021 r. W latach 2020-2023 (do 30 czerwca 2023 r.) reklamacji nie składano.

(akta kontroli str. 2010-2018, 2918)

Prezes Sądu wyjaśniła, że celowość lub zasadność wszczynania procedury reklamacyjnej w konkretnej sprawie była konsultowana z referentem i zdarzało się, że jako bardziej efektywną postrzegał on czynność ponowienia doręczenia. Dodała, że problemy z doręczaniem korespondencji, mające wpływ na sprawność sądownictwa.

nie były związane wyłącznie z nieprawidłowościami po stronie operatora pocztowego. Na szybkość postępowania wpływ miały bowiem, m.in: długotrwałość procedury doręczeń zagranicznych, utrudnienia w doręczeniach na obszarach objętych działaniami wojennymi, konieczność doręczeń za pośrednictwem innych organów (komornik, konsul, organ zagraniczny), a także niekompletne dane adresowe podawane przez strony. Skuteczność takich doręczeń oceniana była

³⁷ Dotyczyły one: nieprawidłowego oznaczenia osoby odbierającej przesyłkę, np. wzmianka o tym, że doręczenie nastąpiło adresatowi, a przesyłka odebrana jest przez inną osobę niż adresat (pięć przypadków); korespondencja wysłana stronie *do rąk własnych* wydana została innej osobie co wywołało potrzebę ponownego jej nadania (pięć przypadków); niezgodności podpisów na EPO37 i pod przesyłką;

w indywidualnych sprawach przez referentów. Z reguły brak odbioru korespondencji oznaczał, że doręczenie nie było skuteczne i należało je powtórzyć, co wydłużało postępowanie.

(akta kontroli str. 2620-2622, 2624-2625)

W sprawozdaniach z wykonania planu działalności wskazano, że dla realizacji celu Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego podjęto zadanie polegające na monitorowaniu terminowego sporządzania opinii przez biegłych pod rygorem kar pieniężnych. Wykazana w sprawozdaniach MS-S liczba biegłych wydających opinie wyniosła w poszczególnych latach okresu 2018-2023, odpowiednio: w sprawach cywilnych 155, 133, 106, 185; 200 i 94; w sprawach karnych: 148, 79, 51, 67, 76 i 20; w sprawach rodzinnych: 158, 108, 81, 92, 88 i 39.

(akta kontroli, str. 9-76, 80-153, 157-233, 237-319, 323-407, 411-463, 468-499)

Prezes Sądu wyjaśniła, że zadanie to realizowane było poprzez bieżący nadzór przewodniczących poszczególnych wydziałów, przy współpracy z kierownikami sekretariatów wydziałów. Biegli monitorowani byli w formie pisemnej oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej i telefonicznie. Dodała, że system Sędzia2 pozwalał na bieżące śledzenie terminowości sporządzania opinii. W związku z tym nie została sporządzona osobna dokumentacja z tych czynności nadzorczych.

(akta kontroli str. 1342-1349)

Liczba ponagleń, które skierowano do biegłych (oraz liczba biegłych, których to dotyczyło) w poszczególnych latach okresu 2018-2023 (do 30 czerwca), wyniosła, odpowiednio: 83 (58), 93 (71), 137 (67), 114 (93) i 127 (113).

(akta kontroli str. 1347)

Dokonana analiza wykazała, że zadania zaplanowane na okres objęty kontrolą, były realizowane a ich efekty oraz efekty podjętych a niezaplanowanych wcześniej zadań przyczyniały się do realizacji celów wyznaczonych w planach działalności.

Ponadto w sprawozdaniach z wykonania planów działalności³⁸, w kolumnie pn. Najważniejsze podjęte zadania służące realizacji celu, w odniesieniu do mierników: Wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sądy I instancji, Liczba etatów asystenckich przypadających na jednego sędziego oraz Wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem) wskazano konieczność zaakceptowania ryzyka z uwagi na brak wpływu na ilość etatów orzeczniczych etatów asystenckich³⁹ oraz konieczność podjęcia decyzji o przesunięciach kadry urzędniczej na stanowiska najbardziej obciążone.

(akta kontroli str. 1162-1169, 1202-1203)

1.2. Zgodnie z Regulaminem kontroli zarządczej w Sądzie Rejonowym w Wągrowcu⁴⁰ zarządzanie ryzykiem było nieodłącznym elementem zarządzania działalnością Sądu i należało do odpowiedzialności kierownictwa. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie zawierała, wprowadzona od 1 stycznia 2012 r.⁴¹, Procedura zarządzania ryzykiem. Ryzykiem zidentyfikowanym na poziomie celów i zadań komórek organizacyjnych zarządzali kierownicy tych komórek, natomiast zarządzanie ryzykiem w kluczowych obszarach działania Sądu należało do Zespołu ds. analizy ryzyka.

(akta kontroli str. 721-744)

Co kwartał, Zespół ds. analizy i zarządzania ryzykiem dokonywał kwartalnej weryfikacji i oceny ryzyka w kluczowych obszarach działania Sądu na podstawie

³⁸ Za lata: 2018, 2019, 2020 oraz 2021.

³⁹ Tylko w sprawozdaniu z realizacji planu za 2018 r.

⁴⁰ Zarządzeniem nr 1/2011 z 4 stycznia 2011 r.

⁴¹ Zarządzeniem nr 48/2011 z 29 grudnia 2011 r. w sprawie wprowadzenia Zasad samooceny kontroli zarządczej oraz Procedury zarządzania ryzykiem w Sądzie. Zasady te oraz Procedury ustalone zostały przez Kierownika Finansowego i zatwierdzone przez Prezesa Sądu.

raportów przekazywanych przez kierowników poszczególnych komórek organizacyjnych⁴². Prowadzili oni analizy ryzyka w odniesieniu do celów oraz mierników ich realizacji określonych na poziomie każdego z wydziałów i wskazywali w raportach: wartość miernika (planowaną na koniec roku oraz osiągniętą w danym kwartale), zidentyfikowane kluczowe ryzyka nieosiągnięcia celu oraz reakcję na zidentyfikowane ryzyko.

(akta kontroli str. 753-1099)

Sporządzone przez Zespół ds. zarządzania ryzykiem protokoły przedstawiane były Prezesowi Sądu. W żadnym z protokołów z kwartalnej analizy ryzyka nie stwierdzono zidentyfikowania nowych ryzyk, a ocena wcześniej zidentyfikowanych utrzymywała się w każdym kwartale na takim samym poziomie, niewymagającym podjęcia działań zaradczych.

Na podstawie analizy ryzyk sporządzonej w poszczególnych komórkach organizacyjnych, Zespół ds. analizy ryzyka opracowywał Ogólny rejestr ryzyka w danym kwartale oraz Listę ryzyk według poziomu istotności. W liście tej wskazano propozycje reakcji na ryzyko. Spośród ryzyk, których właścicielami byli przewodniczący lub kierownicy wydziałów najwyższy poziom istotności posiadały: nieterminowe lub niewłaściwe rozpisywanie zarządzeń sędziego, nieskuteczne doręczanie korespondencji, absencja orzeczników wpływająca na wskaźnik opanowania wpływu, braki kadrowe, przewlekanie postępowania przez strony postępowania lub uczestników postępowania, błędy w rozstrzygnięciach, zakłócenia w obiegu dokumentacji pomiędzy wydziałami, zakłócenia pomiędzy pracownikami wydziału, nieskuteczne doręczanie korespondencji, absencja pracowników, złe powierzenie obowiązków, zakresy czynności, nieterminowe lub niewłaściwe rozpisywanie zarządzeń sędziego oraz nieskuteczne doręczanie korespondencji. Określona w wyniku analizy istotność tych ryzyk nie zmieniła się w żadnym kwartale okresu objętego kontrolą i nie przekroczyła istotności wymagającej podjęcia działań. Reakcją na każde ryzyko, w okresie objętym kontrolą, była akceptacja.

Dla każdego celu na poziomie komórek organizacyjnych ustalono mierniki ich pomiaru w taki sposób, że nie dawały one możliwości rzetelnego i obiektywnego określenia stopnia ich realizacji, co zostało opisane w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 784-1099)

W sporządzonych przez Prezesa Sądu raportach z zarządzania ryzykiem za kwartały: II i IV 2020 r. oraz I, II, III i IV 2021 r., w odniesieniu do celu pn. Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego i miernika Średni czas trwania postępowań sądowych według głównych kategorii spraw w I instancji, identyfikowano ryzyko związane z wystąpieniem epidemii, tj.: ograniczenia w działalności Sądu w związku z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2⁴³, a następnie⁴⁴: odwoływanie rozpraw w związku z chorobą zakaźną COVID-19. Jako reakcję na te ryzyka⁴⁵ wskazano: konieczność zaakceptowania ryzyka z uwagi na brak wpływu na czynniki niezależne od Sądu. Ryzyko to nie znalazło natomiast odzwierciedlenia w dokumentacji analizy ryzyka sporządzonej przez Zespół ds. analizy ryzyka.

Prezes Sądu wyjaśniła, że pomimo, iż zaistnienie epidemii Covid-19 nie skutkowało umieszczeniem nowego ryzyka w rejestrze ryzyk (zmianą oceny ryzyk ujętych wcześniej w rejestrze), to ryzyko związane z epidemią Covid - 19 zostało

⁴³ Od II kwartału 2020 r.

⁴⁴ od IV kwartału 2020 r.

⁴⁵ Tj. zwięzły opis planowanych/podjętych kluczowych działań.

rozpoznane a reakcją na nie były działania zmierzające do zminimalizowania skutków jego wystąpienia.

(akta kontroli str. 753-783)

W kwartalnych raportach z zarządzania ryzykiem, Prezes Sądu wykazał zidentyfikowane, kluczowe ryzyka nieosiągnięcia planowanych wartości mierników realizacji poszczególnych celów (oraz reakcję na te ryzyka). Dwa z nich, tj. nieterminowe wydawanie opinii przez biegłych oraz zbyt mała ilość spraw kierowanych do mediacji/brak zgody stron na mediację, nie były poddawane formalnej

analizie ryzyka prowadzonej w Sądzie zgodnie z zarządzeniem Prezesa Sądu.

(akta kontroli str. 753-1099)

Prezes Sądu wyjaśniła, że nieujęcie kluczowych ryzyk w dokumentacji zarządzania ryzykiem było wynikiem przeoczenia.

(akta kontroli str. 2902-2915, 2943-2949)

Według oświadczeń złożonych⁴⁶ przez Prezesa Sądu oraz Dyrektora Sądu, w latach 2018, 2019 oraz 2020 adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza funkcjonowała w Sądzie „w wystarczającym stopniu”. Natomiast zastrzeżenia w zakresie jej funkcjonowania w latach 2021 oraz 2022 dotyczyły: przestrzegania i adekwatności procedur wewnętrznych.

(akta kontroli str. 1154-1160, 1206)

1.2.a. Wewnętrzny nadzór administracyjny. Jak wynikało z Informacji rocznych o działalności Sądu Rejonowego w Wągrowcu, w celu zapewnienia właściwego toku urzędowania Sądu jego Prezes podejmował w każdym roku okresu objętego kontrolą następujące działania: sprawowanie bieżącego nadzoru administracyjnego w celu zapewnienia sprawności postępowań⁴⁷, regularne monitorowanie wpływu spraw i obciążenia sędziów⁴⁸, racjonalne wykorzystanie kadry urzędniczej, a ponadto: wspieranie kadry urzędniczej poprzez pozyskiwanie stażystów z Powiatowego Urzędu Pracy, dążenie do jak najszerzego wykorzystywania systemu „Sędzia 2” w pracy orzeczniczej i sekretarskiej oraz rozwijanie i propagowanie „Portalu informacyjnego” umożliwiającego stronom i pełnomocnikom internetowy dostęp do wszelkich dokumentów w sprawach, w których występują.

(akta kontroli str. 1253-1341, 2320-2464)

Prezes Sądu wyjaśniła dodatkowo, że orzecznicy oraz urzędnicy byli zachęceni do jak najszerzego korzystania z funkcjonalności systemu Sędzia2, a nadto, w razie potrzeby, do korzystania ze wsparcia techniczno-informacyjnego oraz wsparcia merytorycznego użytkowników systemu repertoryjno-biurowego Sędzia2, oferowanego przez Zespół wsparcia przy SA w Poznaniu. Rozwijanie i propagowanie „Portalu Informacyjnego” polegało na umieszczeniu na stronie internetowej Sądu zarządzenia Prezesa Sądu w sprawie udostępniania danych na portalu wraz z wykazem typów spraw obsługiwanych w ramach jego funkcjonalności. Jednocześnie w wydziale orzeczniczym do wysyłanych stronom wezwań i zawiadomień dołączane były pouczenia informujące o możliwości założenia konta w Portalu Informacyjnym. Potrzeby wsparcia kadry urzędniczej poprzez pozyskiwanie stażystów z powiatowego Urzędu Pracy zgłaszane były Dyrektorowi Sądu.

Do wykonywanych przez stażystów czynności należało: sporządzanie pism na komputerze, dostarczanie korespondencji do pobliskich instytucji, przygotowywanie

⁴⁶ Za lata 2018-2022, odpowiednio: 4 lutego 2019 r.; 3 lutego 2020 r.; 15 lutego 2021 r.; 10 lutego 2023 r.

⁴⁷ Zadanie określone również w planach działalności Sądu.

⁴⁸ Jw.

korespondencji do wysyłki, szycie akt, układanie akt do archiwum, obsługa urządzeń biurowych.

(akta kontroli str. 1342-1349)

1.2.b. W każdym roku okresu objętego kontrolą, Prezes Sądu skierował do każdego przewodniczącego wydziału, każdego kierownika ZKSS oraz Dyrektora Sądu pisma, w których zobowiązywał ich do działań mających na celu realizację ustalonych na dany rok przez: Ministra Sprawiedliwości - ogólnych kierunków WNA sprawowanego przez prezesów sądów apelacyjnych, Prezesa SA w Poznaniu - kierunków WNA wykonywanego przez prezesów sądów działających w obszarze właściwości SA w Poznaniu.

W przypadkach stwierdzenia uchybień w zakresie realizacji zadań objętych WNA Prezes Sądu, w latach 2018-2023, m.in:

- kierował do przewodniczących poszczególnych wydziałów lub ich zastępców, pisma dot. przedstawienia przyczyn zaistniałej sytuacji lub podjęcia działań celem jej wyeliminowania. Przykład takich działań stanowi pismo z listopada 2018 r. w związku ze stwierdzeniem⁴⁹ pogorszenia wskaźnika szybkości postępowania⁵⁰ w sprawach KW oraz z grudnia 2018 r. o podjęcie czynności celem wyeliminowania bezczynności w zakresie spraw WIİK bez wyznaczonego terminu rozprawy/posiedzenia i bez wydanych decyzji/orzeczenia;
- kierował do referendarzy sądowych pisma o podjęcie czynności celem zwiększenia załatwialności spraw w WVKW (np. w marcu 2022 r.);
- w sierpniu 2019 r. zarządził przekazywanie, w terminie siedmiu dni po zakończonym miesiącu, informacji o liczbie orzeczeń wydanych przez orzeczników WVKW sporządzonych samodzielnie oraz wydanych w oparciu o projekty sporządzone przez sekretariat.

(akta kontroli str. 1715-1786, 2902-2915, 2943-2949, 2950-2959)

1.2.c. Dane dotyczące biegu poszczególnych spraw wprowadzane były do systemu repertoryjno-biurowego Sędzia2. Każda z tych informacji, generowała zdarzenie statystyczne. System ten umożliwiał, m.in przeglądanie poszczególnych spraw i poszczególnych czynności w sprawie według wybranych kryteriów⁵¹. W celu sporządzenia informacji o strukturze sprawozdania statystycznego MS-S za poszczególne miesiące inne niż zamykające kwartał, wygenerowane z systemu Sędzia2 dane były przenoszone manualnie do plików Excel. Pliki te były gromadzone we współdzielonym w Sądzie folderze dedykowanym dla sprawozdań w ramach statystyki sądowej. Z kolei, w celu sporządzania kwartalnych/półrocznych/rocznych sprawozdań MS-S, wygenerowane z systemu Sędzia2 dane wczytywane były w sposób zautomatyzowany do systemu SAP. Następnie dokonywano weryfikacji poprawności wczytanych danych. Kierownik WIİK oświadczyła⁵², że w przypadku błędów, system SAP sygnalizuje to odpowiednim komunikatem i uniemożliwia zaakceptowanie sprawozdania na poziomie użytkownika. Dodała, że mechanizmy walidacyjne posiada także system Sędzia2. Umożliwiają one wychwycenie błędów na poziomie poszczególnych spraw lub grupy spraw albo wszystkich spraw w danym okresie.

(akta kontroli str. 1893-1901)

Prezes Sądu wyjaśniła, że monitorowanie terminowości sporządzania statystyk odbywało się za pośrednictwem kierowników sekretariatów wydziałów i kierownika oddziału administracyjnego.

⁴⁹ W wyniku analizy sprawozdania miesięcznego za wrzesień 2018 r.

⁵⁰ Tj. iloraz pozostałości i przeciętnego miesięcznego wpływu.

⁵¹ Np. według dat, przedziałów czasowych, w podziale na poszczególnych orzeczników.

⁵² W trakcie przeprowadzonych przez NIK oględzin procesu przygotowywania w Wydziale II Karnym comiesięcznych sprawozdań statystycznych oraz kwartalnych/półrocznych/rocznych sprawozdań MS-S w dniu 5 października 2023 r.

(akta kontroli str. 1902-1924)

1.2.d. W okresie objętym kontrolą, w Sądzie przeprowadzone zostały łącznie 24 wizytacje lub lustracje. Ich przedmiotem były, m.in.: działalność sekretariatu WIIIRN, WIİK, WVKW; badanie terminowości rozpoznawania wniosków o nadanie klauzuli wykonalności (WIC), kontrola w związku z nadzorem administracyjnym nad działalnością administracyjną sądów powszechnych (WVKW; WIIIRN).

W wyniku kontroli działalności sekretariatów: WIİK⁵³: stwierdzono, że sekretariat pracuje prawidłowo, jednocześnie zgodnie z uwagami zawartymi w sprawozdaniu Prezes SO w Poznaniu zarządził: przejrzanie kontrolki akt wysłanych z lat 2010-2017 i wysłanie monitów w przypadku stwierdzenia niezwróconych akt, umieszczania na pismach wysyłanych bez własnoręcznego podpisu informacji zgodnej z instrukcją sądową. W WIIIRN⁵⁴: stwierdzono prawidłową organizację pracy oraz zaangażowanie pracowników w sprawną realizację zadań, zalecono kontynuowanie prac związanych ze sporządzaniem spisów zdawczo-odbiorczych akt spraw zakończonych; dokonanie ustaleń i uzyskania instrukcji w zakresie właściwego sposobu notowania spraw, aby dane zawarte w sprawozdaniu MS-S 16/18 były zgodne z danymi wynikającymi z wykazów prowadzonych w systemie informatycznym. W WIC⁵⁵: stwierdzono, że sekretariat pracuje prawidłowo, nie stwierdzono uchybień i nie wydano zarządzeń pokontrolnych. W WVKW⁵⁶: stwierdzono, że sekretariat pracuje prawidłowo, nie stwierdzono uchybień i nie wydano zarządzeń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 2686-2901, 2918)

1.2.e. W latach: 2019, 2020 niezrealizowany został jeden, natomiast w 2022 r. dwa kierunki WNA.

Kierunek: Zmniejszenie zaległości w sprawach: C, Ns, K, (w latach 2018, 2019, 2021, 2022) oraz RC, Nsm (w 2020 r), pozostających od daty wpływu do sądu powyżej 3 lat: w 2019 r. zrealizowany został częściowo, ponieważ: spadek liczby spraw nastąpił tylko w kategorii Ns, natomiast w kategorii C pozostał na tym samym poziomie a w kategorii K nastąpił wzrost o dwie sprawy; w 2020 r.: zrealizowany został częściowo, ponieważ: spadek liczby spraw nastąpił tylko w kategoriach: Ns, RC, Nsm, natomiast w kategoriach: C oraz K liczba ta wzrosła, odpowiednio o: cztery oraz o jedną sprawę; w 2022 r.: nie został zrealizowany, ponieważ⁵⁷: w sprawach C liczba spraw utrzymała się na poziomie z 2021 r., natomiast wzrosła w sprawach Ns oraz K odpowiednio: o osiem oraz o jedną.

Jako przyczyny tego stanu rzeczy w każdym roku wskazano: konieczność wykonania opinii, w tym czasochłonnych oraz o dużym stopniu skomplikowania⁵⁸, zawieszenia spraw z uwagi na toczące się inne postępowanie sądowe⁵⁹, ograniczenia w funkcjonowaniu Sądu w związku ze stanem epidemii⁶⁰, wpływ sprawy, która już w momencie jej przekazania była sprawą ponad trzyletnią⁶¹, uchylenie sprawy przez Sąd II instancji do ponownego rozpoznania⁶², okresową delegację sędziego do SO w Poznaniu⁶³, zawieszenie postępowań z uwagi na: wydanie listu gończego za oskarżonym i zastosowanie środka zapobiegawczego w

⁵³ Przeprowadzonej 9 i 10 października 2019 r.

⁵⁴ Przeprowadzonej 11 i 12 marca 2019 r.

⁵⁵ Przeprowadzonej 28 i 29 maja oraz 2 czerwca 2020 r.

⁵⁶ Przeprowadzonej 17 i 19 listopada 2021 r.

⁵⁷ W porównaniu do 2021 r.

⁵⁸ W sprawach: K w 2019 r., 2020 r. oraz 2022 r.; C w 2020 r. oraz Ns w 2022 r.

⁵⁹ W sprawach: C w 2020 r. oraz Ns w 2022 r.

⁶⁰ W sprawach C i K w 2020 r.

⁶¹ W sprawach: K w 2019 r. oraz C w 2020 r.

⁶² W sprawach K w 2020 r.

⁶³ W sprawach K w 2019 r.

postaci tymczasowego aresztowania⁶⁴, opinię sądowo-lekarską potwierdzającą niedyspozycję oskarżonego⁶⁵, ukrywanie się oskarżonego poza granicami kraju⁶⁶.

W każdym z tych przypadków wskazano, że podjęte zostały działania nadzorcze polegające na: bieżącym nadzorze przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego wydziału, a także monitorowaniu sprawozdań kwartalnych w zakresie spraw trwających powyżej trzech lat od daty wpływu.

W 2022 r. Kierunek: Zmniejszenie zaległości w sprawach pozostających od daty wpływu do sądu powyżej 2 lat w kategorii: RC, Nsm i RNs zrealizowany został tylko częściowo ponieważ: spadek liczby spraw nastąpił w kategorii Nsm, o dwie, natomiast w sprawach RC wzrósł o jedną. Wynikało to z zawieszenia postępowania z uwagi na toczące się inne postępowanie sądowe. W związku z tym deklarowane działania nadzorcze polegały na bieżącym nadzorze przewodniczącego wydziału.

W zakresie pozostałych kierunków wykazano, że zostały one zrealizowane w każdym roku okresu 2018-2022.

(akta kontroli, str. 1259-1268, 1274-1278, 1285-1290, 1311-1317, 1335-1341, 2943-2949, 1793-1822, 2918)

Ponadto, w poszczególnych Informacjach rocznych wskazano, że na pogorszenie wskaźników w poszczególnych latach wpłynęło także, m.in.: w sprawach: K: przesunięcie sędziego na część etatu do WIIRN (w 2020 r.), spadek obsady średniokresowej (w 2022 r.); w sprawach: C: nieobsadzenie zwolnionego stanowiska asesora sądowego (w 2020 r. oraz 2021 r.), obciążenie wpływem spraw na sędziego (w 2021 r.), nieobsadzenie stanowiska sędziego, długotrwała nieobecność jednego referendarza sądowego (w 2022 r.); w sprawach KW: długotrwała nieobecność starszego referendarza sądowego, długotrwała nieobecność doświadczonego urzędnika oraz znaczne (o 72,6%) zwiększenie wpływu spraw w danym roku (w 2019 r., oraz w 2021 r.), długotrwała nieobecność referendarza sądowego oraz kierownika sekretariatu (w 2021 r.); w sprawach RC: długotrwała nieobecność sędziego (w 2020 r.), długotrwała nieobecność jednego sędziego, wzrost wpływu spraw (w 2022 r.).

(akta kontroli, str. 1253-1341, 2918)

W latach 2018-2023 do Sądu wpłynęły łącznie 102 skargi, z tego: 24 na naruszenie prawa strony do rozpoznania spraw w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki oraz 78 dotyczących działalności Sądu (żadna z nich nie dotyczyła działalności Prezesa Sądu). Żadna z tych skarg nie została uwzględniona.

(akta kontroli, str. 2620-2625, 2635)

1.3. Analiza wybranych wskaźników statystycznych na podstawie danych zawartych w Informacjach rocznych o działalności sądów na obszarze apelacji poznańskiej.

W toku kontroli przeprowadzono analizę wybranych wskaźników obrazujących sprawność postępowań sądowych prowadzonych w Sądzie, wykazywanych w danych statystycznych m.in. dla celów związanych z opracowaniem przez Prezesa SA w Poznaniu „Informacji rocznych o działalności sądów działających na obszarze apelacji poznańskiej” w latach 2018-2022. Wyniki analizy wykazały, że:

1. W latach 2019-2022 systematycznie wzrastał przeciętny czas trwania postępowań w sprawach C (zmiana tego wskaźnika w latach 2018-2022 wyniosła +67%, co przekłada się na wydłużenie średniego czasu rozpatrywania spraw z 7,8 m-ca w 2018 r. do 13,0 m-cy w 2022 r.). Przy czym, najkrócej, bo przeciętnie 7,2 m-

⁶⁴ W sprawach K w 2019 r.

⁶⁵ W sprawach K w 2019 r., 2020 r. oraz 2022 r.

⁶⁶ W sprawach K w 2020 r. oraz 2022 r.

ca, postępowania te trwały w 2019 r. Pogorszeniu tego wskaźnika towarzyszył wzrost w 2022 r., w porównaniu do 2017 r., liczby oraz odsetka spraw starych⁶⁷, odpowiednio o: 30,4% oraz 252,3%. A także, analogicznie, liczby oraz odsetka spraw niezalatwionych w terminie 12 miesięcy⁶⁸, odpowiednio o: 70,6% oraz 205,8%. Przy czym, odsetek spraw niezalatwionych w terminie 12 miesięcy wzrastał sukcesywnie w kolejnych latach okresu 2018-2022 (znacząco w 2020 r.⁶⁹) a odsetek spraw starych w kolejnych latach okresu 2019-2022 (znacząco w 2021 r.⁷⁰). Na koniec 2022 r. stopień opanowania wpływu spraw C zwiększył się o 50,7% w porównaniu do stanu na koniec 2017 r. Istotny wzrost wartości tego miernika, tj. do poziomu 100,2%, nastąpił w 2018 r.⁷¹ i pozostał na wysokim poziomie w kolejnych latach okresu 2019-2022 przyjmując wartości bliskie 100% w 2019 r.⁷² oraz w 2021 r.⁷³ lub przekraczając tę wartość w 2020 r.⁷⁴ oraz w 2022 r.⁷⁵.

Prezes Sądu wyjaśniła, że zarysowana od 2020 r. i 2021 r. tendencja do pogarszania się wskaźników w sprawach C, tj.: przeciętnego czasu trwania postępowania oraz liczby i odsetka spraw starych, a także liczby i odsetka spraw niezalatwionych powyżej 12 miesięcy wynikała z ogólnej sytuacji epidemicznej kraju i związanych z tym ograniczeń w funkcjonowaniu Sądu, na co nałożyło się odejście w 2020 r. jednego orzecznika. Jego referat został podzielony na pozostałych orzeczników (którzy musieli zapoznać się z przekazanymi aktami, co spowodowało wzrost obciążenia sędziów pracą i pogorszenie wskaźników). Na wzrost liczby spraw starych wpłynęły także, m.in.: czasochłonne dowody z opinii biegłych oraz obstrukcyjne działania stron. Jednak, jak dodała, nie stwierdzono w sprawach rozpoznawanych w WIC przewlekłości postępowania. Z kolei, istotne zwiększenie opanowania wpływu spraw C w 2018 r. oraz poprawa wartości tego miernika w kolejnych latach wynikały głównie z dołączenia do WIC dwóch nowych orzeczników. Przy czym jeden z nich został powołany na to stanowisko w grudniu 2022 r.

2. Najkrótszy przeciętny czas trwania postępowań w sprawach K, tj. 2,38 m-ca odnotowano w 2019 r, a najdłuższy, 3,38 m-ca, w 2020 r. Natomiast w 2022 r. postępowania te trwały przeciętnie 2,95 m-ca, co oznaczało nieznaczne, bo o 0,31 m-ca (tj. o ok. 10 dni), ich wydłużenie w porównaniu do 2021 r. Liczba starych spraw K wynosiła, w okresie 2018-2022, przeciętnie 14. Pomimo jej zmniejszenia do 11 w 2018 (tj. o sześć w porównaniu do 2017 r.), a następnie do 10 w 2019 r., na koniec 2020 r. odnotowano jej największy poziom, bo 20 spraw. Natomiast na koniec 2022 r. było ich 16. Liczba spraw K niezalatwionych przez 12 miesięcy wyniosła przeciętnie w badanym okresie: 19. Największy jej wzrost, do 26 zanotowano w 2018 r. a spadek, do 17, w 2019 r. W 2020 r., liczba tych spraw wzrosła zaledwie o jedną, a w 2021 r. o kolejne dwie, aby na koniec 2022 r. odnotować najniższy poziom, tj. 15 spraw. W całym okresie objętym badaniem opanowanie spraw K kształtowało się na wysokim poziomie. Najwyższy, 105,7% osiągnęło w 2022 r. i był to trzeci z kolei rok kiedy wyniosło ono ponad 100%. Poniżej tej wartości, jednak zaledwie o 2,8 pp., wskaźnik ten ukształtował się tylko w 2019 r.

Prezes Sądu wyjaśniła, że na zmniejszenie, w 2018 r. liczby starych spraw K miał wpływ, m.in. powrót do orzekania w WIJK delegowanego sędziego. Jednocześnie

⁶⁷ Tj. takich, w których w których czas trwania postępowania sądowego od dnia pierwszej rejestracji do dnia zakończenia sprawy w I instancji wyniósł powyżej 12 miesięcy (dalej: sprawy stare).

⁶⁸ Licząc od daty pierwszego wpływu do Sądu (dalej: sprawy niezalatwione powyżej 12 miesięcy).

⁶⁹ Odpowiednio o: 87,3% oraz 160,2% w porównaniu do 2019 r.

⁷⁰ Odpowiednio o: 29,2%; 51,7%; 201,6%, w porównaniu do 2020 r.

⁷¹ Z 87,3% w 2017 r.

⁷² Tj. 97,9%.

⁷³ Tj. 95,0%.

⁷⁴ Tj. 118,6% (wzrost o 21,1% w porównaniu do 2019 r. (97,9%).

⁷⁵ Tj. 131,6% (wzrost o 38,5% w porównaniu do w 2021 r. (95,0%).

wzrost w tym roku wpływu spraw K spowodował wzrost liczby i odsetka niezalatwionych spraw powyżej 12 miesięcy. Natomiast na wzrost liczby spraw starych, liczby spraw niezalatwionych powyżej 12 miesięcy oraz okresowe wydłużenie przeciętnego czasu trwania postępowania w sprawach kat. K o jeden miesiąc w 2020 r. wpływ miała ogólna sytuacja epidemiczna w kraju i związane z tym ograniczenia w funkcjonowaniu Sądu⁷⁶. Na to nałożyła się absencja jednego z orzeczników (od listopada 2019 r.) a następnie przesunięcie w pierwszym kwartale 2020 r. sędziego na część etatu do WIIRN, a także odebranie przez Ministra Sprawiedliwości, w pierwszym kwartale 2020 r. etatu urzędnika sądowego.

3. W 2018 r. nastąpiło znaczne, bo o 2,3 miesiąca (tj. o 31,5%) w porównaniu do 2017 r., skrócenie przeciętnego czasu trwania postępowań w sprawach RC, tj. do 5,01 m-ca. Poziom ten utrzymał się w kolejnych latach, bowiem w okresie 2019-2022 postępowania te trwały najdłużej w 2020 r., tj. 4,99 m-ca a najkrócej w 2019 r., tj. 4,18 m-ca. Natomiast w 2022 r. o ok. 19 dni dłużej, tj. 4,82 m-ca. Liczba starych spraw RC, w okresie objętym badaniem, wyniosła przeciętnie dziewięć. Jej najniższy poziom, tj. cztery sprawy odnotowano na koniec 2022 r., co oznacza że liczba ta zmniejszyła się w latach 2018-2022 o 78,9%. Największy jej spadek, do sześciu, zanotowano w 2019 r. a wzrost (do 11) w 2021. Liczba niezalatwionych spraw RC powyżej 12 miesięcy, w okresie poddanym analizie, wyniosła przeciętnie osiem. Największy jej spadek, do ośmiu, zanotowano w 2018 r. Natomiast na koniec 2022 r. odnotowano jej największy wzrost, do 11. W 2022 r. nie udało się także opanować wpływu spraw RC, a osiągnięty w tym zakresie wskaźnik był najniższy w całym badanym okresie wyniósł bowiem 79,6%.⁷⁷ Ponadto, wartość tego miernika była niższa od 100% tylko w 2020 r., w pozostałych latach okresu 2018-2022 opanowanie spraw kat. RC kształtowało się na wysokim poziomie. Najwyższy (120,8%) osiągnięto w 2018 r.

Prezes Sądu wyjaśniła, że o spadku tego wskaźnika w 2022 r.⁷⁸ przesądziły: wzrost wpływu spraw RC w 2022 r.; absencja jednego z sędziów w 2021 r. i w 2022 r. (jego referat został podzielony na pozostałych orzeczników, co spowodowało zwiększenie ich obciążenia), wzrost stopnia skomplikowania spraw (w tym wymagających doręczeń do innych krajów, zwłaszcza po wyjściu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej) oraz inne czynniki niezależne od sądu (np. czas oczekiwania na opinie biegłych sądowych z zakresu badań DNA oraz drastyczny brak biegłych lekarzy psychiatrów) a także ustabilizowanie sytuacji kadrowej. Nieznaczne zwiększenie liczby i odsetka starych spraw RC w 2021 r. spowodowany był absencją jednego z sędziów.

(akta kontroli str. 1886-1891, 1902-1924, 2918)

1.4. W każdej Informacji rocznej o działalności Sądu Prezes wskazał propozycje działań, których realizacja wykraczała poza jego kompetencje. Były to:

- w latach 2018 - 2019: sprawne obsadzanie stanowisk sędziowskich; przydzielenie nowych etatów asystenckich tak, aby każdy orzekający miał na stałe do pomocy asystenta w pełnym wymiarze czasu pracy, wzrost wynagrodzeń kadry urzędniczej oraz obsługowej, przydzielenie etatu informatyka;

- w latach 2020 - 2022, oprócz powyższych, także: przydzielenie etatu urzędnika.

Prezes Sądu wyjaśniła ponadto, że potrzeby w zakresie kadry urzędniczej (etaty, wzrost wynagrodzeń) były artykułowane w trakcie cyklicznych narad z Dyrektorem Sądu, w tym dotyczących projektu planu budżetu na kolejny rok.

⁷⁶ Tj. czasowe wstrzymaniem rozpoznawania spraw na rozprawach, ograniczenie liczby spraw planowanych na sesji z uwagi na konieczność utrzymania reżimu sanitarnego, ograniczenie dni wokandowych.

⁷⁷ I był niższy od osiągniętego na koniec 2017 r. o 15,7%.

⁷⁸ O 22,2% w porównaniu do 2021 r.

(akta kontroli str. 1258, 1273, 1284, 1309, 1333-1334, 1902-1924, 1983-2008, 2918)

W latach 2018-2023 nie podejmowano działań związanych z przydzieleniem dodatkowego etatu orzecznika. Prezes Sądu wyjaśniła, że delegacje sędziów do innego sądu były czasowe, a absencje (z uwagi na ich charakter) pozwalały na prognozowanie powrotu sędziego do obowiązków orzeczniczych. Niemniej, jak zauważyła, ryzyko takie należało mieć w polu widzenia, a więc zidentyfikować i ująć pośród ryzyk nieosiągnięcia celów.

W latach 2018-2023 nie składano wniosku o przydzielenia etatu informatyka ani etatu urzędnika. Z przekazanej przez Dyrektora Sądu informacji wynikało, że było to podyktowane faktem, iż wykazane w „Analizie obciążenia” wskaźniki wykazywały nadwyżkę etatową.

(akta kontroli str. 1902-1924)

W dziale IV pkt 4 Informacji rocznych sporządzonych za lata: 2018 - 2019 pośród wniosków wynikających z opinii Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu⁷⁹ wskazano, m.in. że: niezbędne jest podwyższenie wynagrodzeń dla urzędników i pracowników obsługi, gdyż w przyszłości, doświadczona kadra urzędnicza może zmienić miejsce pracy, co ewidentnie odbije się na jakości pracy Sądu. Dla sprawnego funkcjonowania Sądu w zakresie organizacji, jak i sprawowania wymiaru sprawiedliwości niezbędne są stabilne przepisy prawa, a przez ostatnie kilka lat przepisy te są notorycznie zmieniane.

Prezes Sądu, odnosząc się do kwestii wskazanych w opinii zebrania sędziów wyjaśniła, że zjawiska oraz postulaty/wnioski, wskazane w Informacjach rocznych za lata 2018 oraz 2019, występowały również w latach 2020-2023. Częste zmiany przepisów prawa stanowią względnie stałą cechę systemu prawa. Wskazała ponadto, że zmiany przepisów prawa oddziaływały na bieg postępowań sądowych. Zwłaszcza na sprawność oraz obciążenie Sądu pracą. Orzecznicy pionu cywilnego wskazywali zwłaszcza na zmiany proceduralne, w tym przykładowo jako mające bezpośredni wpływ na sprawność postępowania podali zmiany w zakresie doręczeń (za pośrednictwem komornika) oraz tzw. zażaleń poziomych. W pionie karnym, orzecznicy podkreślali częste zmiany w zakresie prawa materialnego, które generowały problemy intertemporalne, w tym przykładowo wskazali zmiany związane z instytucją kary łącznej oraz kontrawencjonalizacją⁸⁰. Zmiany te miały przełożenie nie tylko na pracę orzeczników, ale także pozostałych pracowników Sądu (w związku z koniecznością wykonywania dodatkowych czynności sekretarskich).

Ruchy kadrowe w grupie urzędniczej, w tym zwłaszcza uszczuplenie Sądu o etaty urzędnicze, miały wpływ na pracę Sądu. Przesunięcia pracowników między komórkami organizacyjnymi wymuszone były sytuacją kadrową i bieżącymi potrzebami. Z jednej strony zmniejszały one dysproporcje w obciążeniach urzędników, z drugiej strony generowały dodatkową pracę, związaną z wdrożeniem pracownika do specyfiki zadań w nowym miejscu i konieczności przeorganizowania pracy w komórce, z której pracownik ustępował. W końcowym efekcie wszystko to wpływało na jakość i wyniki pracy. Dodała, że sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. aby było sprawne i efektywne, wymaga współdziałania kadry orzeczniczej i urzędniczej.

(akta kontroli str. 2620-2622, 2624-2625)

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Stwierdzone
nieprawidłowości

⁷⁹ Tj. organu samorządu sędziowskiego Sądu.

⁸⁰ Tj. przeniesieniem czynu z kategorii przestępstw do kategorii wykroczeń

1. W każdym z planów działalności Sądu sporządzonych na lata: 2018, 2019, 2020 oraz 2021, jedno z zaplanowanych zadań, tj. Zarządzanie i nadzór administracyjny nad działalnością sądu, nie spełniało standardów kontroli zarządczej określonych przez Ministra Finansów, do których odsyła Minister Sprawiedliwości ustalając Szczegółowe wytyczne w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej - sprawiedliwość⁸¹. Zadanie to, mające służyć osiągnięciu wyznaczonych celów było tożsame z zakresem zadań wynikających z pełnienia funkcji Prezesa Sądu, tym samym miało zbyt ogólnikowy charakter i nie niosło za sobą faktycznej informacji co do kierunku działań mających na celu doprowadzenie do realizacji zakładanych celów oraz nie dawało możliwości rzetelnego zwymiarowania stopnia ich realizacji, tymczasem zgodnie z przywołanymi wytycznymi, zadania należy określać jasno a ich wykonanie należy monitorować za pomocą wyznaczonych mierników.

(akta kontroli, str. 1196-1200, 1246-1251, 1550, 1553, 1565, 1578, 1582, 1596) Prezes Sądu wyjaśniła, że plany działalności Sądu sporządzane były na podstawie planów działalności jednostki nadrzędnej, w tym poprzez przeniesienie z tych planów zadań i mierników, celem zapewnienia spójności planowania. Działania, które wchodziły w zakres tego zadania były określone w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz uszczegółowione w drodze aktów wykonawczych (tj. regulaminie wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych oraz rozporządzenia w sprawie nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów powszechnych). Zakres obowiązków (działań) i odpowiedzialności za stan ich realizacji, przypisany został w Sądzie do konkretnych stanowisk kierowniczych w dokumentach: podziały czynności (sędziowie funkcyjni) i zakresy obowiązków (kierownicy sekretariatów). Przy monitorowaniu wykonania tego zadania wykorzystywane były kwartalne raporty z zarządzania ryzykiem, sporządzane na podstawie ryzyk zidentyfikowanych na poziomie wydziałów, co poprzedzone było analizą ryzyk.

(akta kontroli, str. 2902-2917)

NIK wskazuje, że zgodnie ze Szczegółowymi wytycznymi dla sektora finansów publicznych w zakresie planowania i zarządzania ryzykiem⁸² wstępem do zarządzania ryzykiem jest zawsze prawidłowe określenie celów i zadań jednostki. Określając zadania należy dążyć, aby były one precyzyjne, konkretne i mierzalne. Należy unikać automatycznego formułowania zadań na podstawie zadań określonych przez przepisy prawa regulujące dany obszar działalności jednostki, w szczególności w sytuacji trudności ze spełnianiem ww. kryteriów (pkt 2.2. i 2.3.).

2. Sposób określenia niektórych mierników oraz wskaźników przyjętych na poziomie poszczególnych wydziałów nie odpowiadał ww. standardom kontroli zarządczej określonym przez Ministra Finansów, do których odsyła Minister Sprawiedliwości ustalając Szczegółowe wytyczne w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej - sprawiedliwość.

Ustalone, w poszczególnych wydziałach mierniki pomiaru realizacji celów to, m.in.: Postępowanie zgodnie z prawem; Realizacja obowiązków ustawowych; Rzetelne przygotowanie postępowania; Postępowanie w sposób efektywny i terminowy; Wykorzystanie komputerów znajdujących się w wydziale.

W każdym raporcie złożonym przez kierowników wydziałów w latach 2018-2023 (do II kwartału), osiągnięta wartość miernika odpowiadała wartości planowanej na

⁸¹ Pkt II lit. B pkt 6 Załącznika do Komunikatu Nr 23 Ministra Finansów w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych w zw. z § 3 Komunikatu Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej – sprawiedliwość.

⁸² Zawartymi w Komunikacie nr 6 Ministra Finansów z dnia 6 grudnia 2012 r. (Dz. Urz. MF z 2012 r., poz. 56, dalej: komunikat w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie planowania i zarządzania ryzykiem).

koniec roku. Przy czym wartość ta w każdym przypadku wyrażona została w sposób opisowy, tj. ryzyko niskie lub ryzyko bardzo niskie.

(akta kontroli str. 784-1099)

Prezes Sądu wyjaśniła, że użyto mierników niemających wartości logicznych (tak/nie) ani wartości matematycznych, ponieważ ich pomiar odbywał się na podstawie wyników bieżącej kontroli sprawowanej przez kierowników. Dodała, że w warunkach niewielkiej jednostki organizacyjnej, informacje o niewykonaniu, nieterminowym lub sprzecznym z procedurami wykonaniu czynności (mających wpływ na efektywność, rzetelność i właściwy, zgodny z prawem tok postępowania), są łatwo dostępne w bezpośrednim kontakcie z pracownikami, a w razie potrzeby również weryfikowane za pomocą systemu repertoryjno-biurowego Sędzia2. Na ocenę poziomu ryzyka wpływają ww. informacje i doświadczenie z poprzedzających okresów w zakresie skutków, jakie mogą wywołać tego rodzaju negatywne zdarzenia.

(akta kontroli str. 1902-1924)

NIK wskazuje, że zgodnie ze Szczegółowymi wytycznymi dla sektora finansów publicznych w zakresie planowania i zarządzania ryzykiem, zawartymi w komunikacie Ministra Finansów (pkt 2.2.), miernik powinien: umożliwiać rzetelne i obiektywne określenie stopnia realizacji celu; mierniki nie powinny mieć wartości logicznych (TAK/NIE), opisowych, bazujących na subiektywnej ocenie, powinny natomiast odnosić się do rezultatu, jaki ma być osiągnięty, mierzyć tylko to, na co jednostka ma wpływ (mierzyć rezultat, na który jednostka ma wpływ, natomiast nie powinny poddawać się manipulacji), bazować na wiarygodnych i w miarę łatwo dostępnych informacjach. Natomiast w Sądzie nie został określony sposób wyliczenia mierników przyjętych dla oceny stopnia realizacji celów lub zadań na poziomie komórek organizacyjnych. Działanie takie nie pozwalało na jednoznaczne, w sposób obiektywny, potwierdzenie w jakim stopniu dany cel lub zadanie zostało zrealizowane.

OCENA CZĄSTKOWA

Prezes Sądu zapewnił funkcjonowanie kontroli zarządczej oraz sprawował nadzór administracyjny nad jego działalnością. Cele, mierniki i zadania ujmowane w planach działalności Sądu były prawidłowo kaskadowane z planów działalności na obszarze apelacji poznańskiej oraz planów działalności dla obszaru Sądu Okręgowego w Poznaniu, z uwzględnieniem indywidualnych uwarunkowań Sądu. Kluczowe ryzyka w zakresie ich realizacji raportowane były kwartalnie do SO w Poznaniu. Wykonanie zadań określonych w planie działalności uzależnione było od władz Sądu. Niezrealizowanie w każdym z lat okresu 2018-2020 r. dwóch oraz w 2021 r. jednego spośród pięciu realizowanych wskaźników wynikało głównie z długotrwałego oczekiwania na sporządzenie opinii biegłych sądowych, stanu epidemii oraz wzrostu wpływu liczby spraw do wydziału ksiąg wieczystych, m.in. w związku z obowiązywaniem tzw. ustawy przekształceniowej. W 2018 r. nie skierowano żadnej sprawy do mediacji jednak w pozostałych latach oraz w odniesieniu do pozostałych mierników, odstępstwa od zaplanowanych wartości były nieznaczne. W 2022 r. zrealizowano wszystkie cele. Podjęte przez Prezesa Sądu działania sprzyjały zrealizowaniu w 2018 r. wszystkich kierunków WNA. Z kolei, niezrealizowanie w latach: 2019, 2020 jednego, natomiast w 2022 r. dwóch kierunków WNA wynikało z nieznacznego tylko zwiększenia zaległości. Niezadowolający wskaźnik pozostałości w WVKW odnotowany w latach 2019, 2020 oraz 2021, w wyniku podjętych działań nadzorczych uległ poprawie w 2022 r.

Jedno z zadań mających służyć osiągnięciu celów określonych w planach działalności Sądu, przyjęte do realizacji w każdym roku okresu 2018-2021, tj. Zarządzanie i nadzór administracyjny nad działalnością sądu, a także sposób

określenia niektórych mierników oraz wskaźników przyjętych na poziomie poszczególnych wydziałów, nie odpowiadały standardom kontroli zarządczej określonym przez Ministra Finansów.

Dokumentowanie procesu identyfikacji ryzyk w ramach przyjętych w Sądzie reguła miało charakter ciągły. Zidentyfikowane ryzyka odpowiadały problemom wykazywanym we wkładzie do Informacji rocznej.

OBSZAR

2. Organizacja sądów powszechnych i zarządzanie zasobami tych sądów

Opis stanu faktycznego

2.1. Zmiany organizacyjne. W latach 2018-2023 (do 30 czerwca 2023 r.) nie były dokonywane zmiany w strukturze organizacyjnej Sądu (w wydziałach orzeczniczych), które byłyby związane ze zmianami w zakresie właściwości miejscowej oraz zakresem i rodzajem rozpoznawanych spraw. Wyrażając w 2018 r. stanowisko⁸³ dotyczące utworzenia w Sądzie wydziału egzekucyjnego⁸⁴ Prezes Sądu wskazał na: konieczność zwiększenia obsady Sądu co najmniej o jeden etat sędziowski, zapewnienia dodatkowego etatu referendarskiego, urzędniczego oraz obsługowego; brak odpowiednich warunków lokalowych i konieczność przeprowadzenia niezaplanowanych w 2018 r. inwestycji. Opiniowane zmiany nie zostały jednak wprowadzone w życie.

(akta kontroli str. 2467-2471, 2475-2482, 2918)

2.1.c. Wpływ/załatwienia i rozkład terytorialny spraw. W latach 2018-2023⁸⁵ łączna liczba spraw do załatwienia w poszczególnych wydziałach oraz łączna liczba spraw załatwionych kształtowały się odpowiednio na następującym poziomie: w WIC - 31,2 tys. oraz 30,2 tys.; WIİK - 21,5 tys. oraz 21,2 tys.; w WIIRN - 8,7 tys. i 8,4 tys.; w WVKW - 59,0 tys. i 56,5 tys. Jednocześnie pozostałość wg stanu na 30 czerwca 2023 r. wyniosła: w WIC: 1,0 tys.; w WIİK: 0,3 tys.; w WIIRN: 0,3 tys. natomiast w WVKW: 2,5 tys.

Największy wpływ spraw w WIC i WIİK zanotowano w 2018 oraz w 2019 r., w WIIRN w 2022 r. natomiast w WVKW w latach: 2019, 2021 oraz w roku 2022.

(akta kontroli, str. 6-502, 2918, 2972-2974, 2918, 2972-2974)

W latach 2018-2023 (do 30 czerwca) najwięcej spraw, tj. 23,2 tys. wpłynęło z obszaru gminy miejskiej Wągrowiec. Natomiast z pozostałych gmin wpłynęło łącznie

27,5 tys. spraw. Ponadto, w Sądzie odnotowano sprawy nieprzypisane do poszczególnych gmin określone jako „inne” w łącznej liczbie: 8,2 tys.

(akta kontroli, str. 2483-2488, 2918, 2972-2974)

Prezes Sądu wyjaśniła, że w kategorii „inne” mieściły się: w sprawach karnych - sprawy dotyczące miejsca popełnienia czynu/zamieszkania podmiotu mieszczącego się poza obszarem Sądu; w sprawach cywilnych - sprawy, w których stroną była gmina spoza właściwości miejscowej Sądu, a nadto w rep. Co były to sprawy, w których wnioskodawca nie wskazał żadnej gminy; w sprawach rodzinnych i nieletnich - sprawy, w których strona zamieszkiwała poza właściwością miejscową Sądu, strona nie podała adresu strony przeciwnej lub była nieznana z miejsca pobytu albo zamieszkiwała za granicą.

(akta kontroli, str. 1902-1924)

⁸³ Na prośbę Prezesa SO w Poznaniu, w związku z kierowaną przez niego opinią do Ministerstwa Sprawiedliwości. Wynikało z niej, że Wydział Egzekucyjny w Sądzie poza sprawami egzekucyjnymi (rep. „Co”) ze swej właściwości otrzymałby wpływ takich spraw z Sądu Rejonowego w Chodzieży o łącznej wielkości na poziomie 1 966 spraw rocznie, a jego nadzorowi jurysdykcyjnemu podlegałoby sześciu Komorników Sądowych, do których kancelarii wpłynęło łącznie 21 287 spraw rocznie. Dane te przedstawione zostały za 2017 r.

⁸⁴ W związku z uchwaleniem ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1691 - j.t.).

⁸⁵ Wg stanu na 31 grudnia lat 2018-2022 oraz 30 czerwca 2022 r.

2.2.1.a. Etatyzacja i obciążenia, według sporządzonych przez Sąd, na potrzeby Ministerstwa Sprawiedliwości, sprawozdań „Limity, plany i obsady etatów w sądownictwie powszechnym”. Na koniec poszczególnych lat okresu 2018-2022 limity stanowisk kształtowały się następująco: sędziowskich - po 10 w każdym roku okresu 2018-2020 oraz po 11 w latach 2021 i 2022; asesorskich - po 2 w każdym roku okresu 2018-2020 oraz po 1 w latach 2021 i 2022; referendarskich - 3 w każdym roku; asystenckich - 4 w każdym roku; urzędniczych - 36 w 2019 r. oraz po 35 w 2018 r. i w każdym roku okresu 2020-2022. Niepełna obsada według limitu etatów wystąpiła w przypadku: sędziów: w 2021 r. (1 etat); asesorów sądowych: w 2020 r. (1 etat); asystenckich: w 2018 r. (1 etat).

(akta kontroli, str. 1830-1883, 2918)

Zmiany limitu etatów w okresie objętym kontrolą wynikały ze:

- zwiększenia limitu etatów: w 2019 r. limit etatów w grupie urzędników sądowych zwiększony został o dwa etaty (po jednym: od stycznia 2019 r.⁸⁶ oraz od kwietnia 2019 r. Od lipca 2018 r. limit etatów sędziego zwiększony został o jeden⁸⁷;
- zmniejszenia limitu etatów: limit etatów Sądu został uszczuplony o dwa etaty urzędnicze zwolnione: we wrześniu 2019 r. oraz w styczniu 2020 r. W obydwu przypadkach, pomimo wniosków Dyrektora Sądu o pozostawienie etatów w Sądzie, z przeznaczeniem, odpowiednio do: WIJK oraz do WIC, Minister Sprawiedliwości podjął decyzje o przeniesieniu etatu do innej jednostki.

Od listopada 2018 r. jeden etat urzędnika sądowego przekształcony został w etat asystenta sądowego. We wrześniu 2021 r. stanowisko asesorskie przekształciło się z mocy prawa⁸⁸ w stanowisko sędziowskie.

W trzech przypadkach zwolnienia etatu urzędnika sądowego w sekretariatach wydziałów orzeczniczych Minister Sprawiedliwości przychylił się do wniosku Dyrektora Sądu o pozostawieniu etatu w Sądzie.

Każdy wniosek Prezesa Sądu oraz Dyrektora Sądu o pozostawienie zwalnianego etatu w Sądzie poparty był analizą sytuacji kadrowej i obciążenia pracowników Sądu, zgodnie z wytycznymi Prezesa oraz Dyrektora SA w Poznaniu, a także Prezesa oraz Dyrektora SO w Poznaniu.

(akta kontroli, str. 2467-2473, 2532-2542, 2918)

W okresie objętym kontrolą wystąpiły dwa przypadki zwolnienia stanowiska przez orzeczników oraz jeden - przez asystenta sądowego. W każdym przypadku Prezes Sądu niezwłocznie (tj. odpowiednio: 23 dni przed datą zwolnienia stanowiska asesora sądowego; 21 dni po dacie zwolnienia stanowiska sędziego, pięć dni po dacie zwolnienia stanowiska asystenta sądowego) wystąpił do Ministra Sprawiedliwości za pośrednictwem Prezesa SA w Poznaniu oraz Prezesa SO w Poznaniu o pozostawienie stanowiska w Sądzie wskazując wydział, do którego stanowisko miałyby zostać przydzielone.

(akta kontroli, str. 1493-1498, 1500-1503, 2918)

W poszczególnych latach 2018-2023 wystąpiło łącznie 27 przypadków długotrwałej⁸⁹ nieobecności orzeczników lub referendarzy sądowych lub asystentów sądowych albo urzędników w sekretariatach wydziałów, z tego: sześć w 2018 r., dziewięć w 2019 r., trzy w 2020 r., trzy w 2021 r., cztery w 2022 r. i dwie w 2022 r.

⁸⁶ Pierwotnie etat przyznano na czas określony do 31 grudnia 2021 r. w związku z zabezpieczeniem w ustawie budżetowej środków na dodatkowe etaty urzędnicze zaplanowanych w ramach ustawy przekształceniowej. Następnie okres ten przedłużono do 31 grudnia 2022 r. po czym, pismem z 20 grudnia 2022 r. Prezes oraz Dyrektor SA w Poznaniu poinformowali Sąd o podjętych przez Ministerstwo Sprawiedliwości działaniach zmierzających do przedłużenia finansowania etatu na czas nieokreślony lub na kolejne lata.

⁸⁷ W związku z decyzją Ministra Sprawiedliwości z 20 czerwca 2018 r. o przeniesieniu Sędziego Sądu Rejonowego Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu na stanowisko sędziego Sądu.

⁸⁸ Na podstawie art. 20a § 3 usp.

⁸⁹ Tj. trwającej nieprzerwanie przez okres powyżej dwóch miesięcy.

(akta kontroli, str. 2543-2553, 2918.)

Obciążenie⁹⁰ orzeczników⁹¹ w wydziałach orzeczniczych w kolejnych latach 2018-2023 wyniosło odpowiednio: w WIC: 2 496; 2 405; 1 723; 1 888; 1 832; 764; w WIİK: 1 400; 1 188; 1 013; 998; 1 133; 583; w WIIRN: 711; 899; 675; 1 028; 1074 i 456.

(akta kontroli, str. 577-716, 2918, 2972-2974)

W styczniu 2022 r. Prezes Sądu wnioskował⁹² do Prezesa SA w Poznaniu o delegowanie do Sądu, na czas określony do maja 2022 r., referendarza z innego sądu. Uzasadził to niezadowolającym wskaźnikiem szybkości postępowania w sprawach wieczystoksięgowych w wyniku skokowego wzrostu wpływu spraw do WVKW w 2021 r. oraz długotrwałej nieobecności referendarza sądowego. Prezes SA w Poznaniu nie znalazł podstaw do uwzględnienia tego wniosku, wskazał przy tym na stanowisko w tej sprawie Prezesa SO w Poznaniu, który argumentował, m.in. że w 2021 r. parametr przeciętnego wpływu spraw KW na liczbę obsadzonych etatów referendarskich był niższy od średniej sądów rejonowych w okręgu.

(akta kontroli, str. 1782-1789, 1791-1792, 1827-1828, 2918)

2.2.b Prezes Sądu przedstawiał opinie co do delegowania sędziów do innego sądu, które poprzedzała analiza ewentualnych skutków takiej delegacji. Przykładowo:

W styczniu 2018 r. Prezes Sądu negatywnie zaopiniował delegowanie do SO w Poznaniu sędziego WIİK. Wskazał na obawę przed kolejną dezorganizacją pracy w Sądzie. We wcześniejszym piśmie w tej sprawie informował Prezesa SO w Poznaniu, że delegowanie sędziego do SO w Poznaniu wpłynie negatywnie na realizację zadań przez WIİK. Podkreślił, że aby temu zapobiec, jedyną możliwością będzie przesunięcie sędziego z WIIRN, lecz w tym wydziale, ze względu na długotrwałą nieobecność orzecznika oraz częściowy wzrost wpływu, powstały zaległości i w związku z tym w 2017 r. przesunięto do niego, na pełen etat sędziego właśnie z WIİK.

W marcu 2018 r. Prezes Sądu negatywnie zaopiniował delegowanie innego sędziego WIİK wskazując, że potencjalnym skutkiem delegowania do SO w Poznaniu dwóch orzeczników z WIİK będzie zapaść i kryzys funkcjonowania tego Wydziału.

Pomimo negatywnej opinii Prezesa Sądu, jeden z tych sędziów został delegowany od lipca 2018 r. do stycznia 2019 r. Skutkowało to, m.in. niewykonaniem kierunku zmniejszenia zaległości w sprawach K pozostających od daty wpływu do sądu powyżej trzech lat oraz nieznacznym pogorszeniem pozostałości w sprawach K. Ponadto, decyzją Prezesa SA dwóch sędziów delegowanych zostało do SO w Poznaniu w 2022 r. Jeden na dwa lata a drugi na rok od maja 2022 r. W obydwu tych przypadkach przydział spraw w SO w Poznaniu nie mógł przekroczyć 30 w okresie 12 miesięcy.

(akta kontroli, str. 1902-1924, 2902-2915, 2943-2949, 2918)

W związku ze zwolnionym z dniem 6 września 2021 r. stanowiskiem sędziego, Prezes Sądu zaproponował, aby pozostawić je w Sądzie i obwieścić na rzecz pionu karnego. Wskazał jednocześnie, że utrzymanie optymalnego wskaźnika szybkości postępowania (w argumentacji użyto danych dot. rep. K) wymaga zachowania liczby etatów. Minister Sprawiedliwości przydzielił to stanowisko na potrzeby pionu cywilnego Sądu. Jednak, wskaźnik szybkości postępowania w kolejnych 21 miesiącach następujących po wrześniu 2021 r. nie uległ pogorszeniu. Także wskaźnik opanowania wpływu utrzymywał się powyżej 100% i wyniósł na koniec lat: 2021 oraz 2022, odpowiednio: 100,4; oraz 105,7. Przeciętny czas trwania postępowania w sprawach K wyniósł, odpowiednio: 2,6 i 2,9.

⁹⁰ Liczone jako iloraz liczby spraw do załatwienia w danym roku (tj. sumy wpływu w danym roku i pozostałości z roku poprzedniego) oraz średniokresowej obsady orzeczników.

⁹¹ Tj. sędziów i asesorów sądowych bez uwzględnienia referendarzy sądowych.

⁹² Na podstawie art. 151a §4 usp.

Prezes Sądu wyjaśniła, że wskaźniki na poziomie poprzedzającym zwolnienie stanowiska sędziego w WIJK utrzymano dzięki zaangażowaniu sędziów orzekających w tym Wydziale.

(akta kontroli, str. 1496-1497, 1525-1527, 1902-1924, 2918, 2972-2974)

W Informacjach rocznych o działalności Sądu, wskazano, że w związku z realizacją kierunku WNA: Kontrola racjonalności przydziału sędziów i referendarzy sądowych do poszczególnych wydziałów w celu równomiernego rozłożenia obowiązków, opanowania wpływu i likwidacji zaległości dokonano łącznie dziewięciu zmian podziałów czynności (związanych w czterech przypadkach z przesunięciem referendarza lub sędziego między wydziałami).

(akta kontroli, str. 1455, 1459-1460, 1466-1481,)

Liczba urzędników, których przesunięto pomiędzy komórkami organizacyjnymi Sądu (w tym etaty na które ogłoszono konkurs, jeżeli etat przydzielono do innej komórki organizacyjnej) była następująca: w 2018 r. nie było takich przypadków, w 2019 r. przesunięto pięć osób, w 2020 r. jedną osobę, w 2021 r. dwie osoby, w 2022 r. jedną osobę.

W opinii Prezes Sądu, obecna obsada, stan referatów poszczególnych sędziów - uwzględniając ilość spraw, jak i ich zróżnicowanie pod względem stopnia skomplikowania czy obszerności materiałów - w racjonalnym stopniu zapewnia sędziom możliwość w miarę sprawnego ich rozpoznania.

(akta kontroli, str. 1456-1458, 1461-1465, 2061, 2103, 2139, 2173, 2207, 2918)

2.2.c. W związku ze zidentyfikowaniem w Sądzie, w 2023 r. problemu nierównomiernego obciążenia sędziów w związku z funkcjonowaniem systemu SLPS⁹³ Prezes Sądu zasygnalizował to do Wydziału do spraw Wsparcia Systemów Kadrowych i Systemu Losowego Przydziału Spraw Departamentu Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych Ministerstwa Sprawiedliwości. Ponadto, dokonano sprawdzenia i weryfikacji wskaźnika obciążenia. W związku z uzyskanymi informacjami, Przewodniczący wydziału wydał zarządzenie dotyczące korekty obciążenia sędziego.

(akta kontroli, str. 1902-1923, 1982, 2918)

2.2.d. W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą orzecznicy oraz asystenci sędziego uczestniczyli łącznie w 93 szkoleniach, z tego: asesory sądowi w ośmiu (dwa w 2018 r.; trzy w 2021; trzy w 2023 r.); asystenci sędziego w 31 (cztery w 2018 r.; dwa w 2019 r.; 12 w 2020 r.; sześć w 2021 r.; pięć w 2022 r.; dwa w 2023 r.); referendarze sądowi w pięciu (jedno w 2018 r.; jedno w 2020 r. jedno w 2022 r.; dwa w 2023 r.); sędziowie w 49 (dziewięć w 2018 r.; 10 w 2019 r.; 14 w 2020 r.; dziewięć w 2021 r.; cztery w 2022 r.; trzy w 2023 r.). Ponadto jeden asesor sądowy ukończył w 2023 r. studia podyplomowe pt. "Prawo egzekucji sądowej".

(akta kontroli, str. 1342-1349, 1360-1378, 2918)

Prezes Sądu wyjaśniła, że w celu zapewnienia sędziom, referendarzom sądowym oraz asystentom sędziego możliwości doskonalenia zawodowego innego niż szkolenia centralne realizowane w KSSiP Prezes Sądu na bieżąco udostępniał oferty szkoleniowe przesyłane do Sądu. Dodała, że sędziowie, asesory sądowi, referendarze sądowi i asystenci sędziów potrzeby szkoleniowe mogli zgłaszać do Prezesa Sądu, m.in. w odpowiedzi na udostępniane im oferty. Orzecznikom oraz asystentom udostępniane były ankiety KSSiP z prośbą o przedstawienie propozycji tematów szkoleń, na podstawie których mogła odbyć się identyfikacja potrzeb szkoleniowych (nikt jednak nie zgłosił takich potrzeb – a dokumentacja z tym związana nie została sporządzona). Z tego powodu w latach 2018-2022 (według jej wiedzy) nie były składane do SO w Poznaniu lub do SA w Poznaniu propozycje w zakresie szkoleń dla orzeczników. W marcu 2023 r. przesłano do SA w Poznaniu

⁹³ System Losowego Przydziału Spraw (dalej: SLPS).

zestawienie potrzeb szkoleniowych Sądu. Obejmowało ono wszystkie grupy pracownicze, a pośród oczekiwanych tematów szkoleń wskazano np. istotne zmiany w zakresie prawa cywilnego, karnego, rodzinnego i opiekuńczego, wieczystoksięgowego, które miałyby się odbywać jeden raz w każdym roku lub w zależności od potrzeb.

(akta kontroli, str. 1342-1349, 2918)

2.2. e. Wynagrodzenie⁹⁴ dla grup: asystenci sędziego, urzędnicy sądów razem⁹⁵, pracownicy inni, w poszczególnych latach okresu 2018-2022 (i jego relacja (odsetek) w porównaniu do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w powiecie wągrowieckim⁹⁶ w danym roku) kształtowało się następująco:

asystenci sędziego: od 4 613,71 zł w 2018 r. do 6 740,00 zł w 2022 r. i w całym okresie objętym badaniem było wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w powiecie o kwotę od 701,06 zł (tj. o 17,9%) w 2018 r. do 2 122,17 zł (tj. o 43,5%) w 2021 r.; urzędnicy sądowi: od 4 455,13 zł w 2018 r. do 6 333,52 zł w 2022 r. i w całym okresie objętym badaniem było wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w powiecie o kwotę od 538,51 zł (tj. o 12,9%) w 2019 r. do 1 447,42 zł (tj. o 29,7%) w 2021 r.; pracownicy inni: od 3 560,57 zł w 2018 r. do 6 105,23 zł w 2022 r. i stanowiło od 86,4% (tj. było niższe o 568,34 zł) w 2019 r. do 114,8% (tj. było wyższe o 785,50 zł) w 2022 r. przeciętnego wynagrodzenia w powiecie.

(akta kontroli, str. 1224-1244, 2975-2978)

2.3. a. Pozostałe zagadnienia. W ramach zidentyfikowanych przez Prezesa Sądu i przedstawionych jego Dyrektorowi potrzeb m.in. pozyskano dodatkowe powierzchnie na archiwa, dostosowano wyposażenie „niebieskiego pokoju⁹⁷” do wymogów wynikających z przepisów; zapewniona została opieka nad systemami informatycznymi; zapewniono korzystanie z systemów informacji prawnej w formie elektronicznej; zakupiono usługę tłumaczenia języka migowego on-line; nastąpił zakup usługi obejmującej prowadzenie funkcji pełnomocnika do spraw bezpieczeństwa informacji oraz funkcji Inspektora Ochrony Danych Osobowych i wykonywania dla Sądu zadań wynikających z ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości; zakupiono usługi w zakresie administrowania zadaniami obronnymi.

(akta kontroli, str. 1342-1359, 2918)

Prezes Sądu wyjaśniła, że wskazane potrzeby Prezes Sądu przedstawiał i omawiał z Dyrektorem Sądu na bieżąco, a stan ich realizacji dokumentowały rejestry umów. Ponadto, corocznie, potrzeby konieczne dla zapewnienia warunków prawidłowego funkcjonowania i realizacji zadań Sądu zgłaszane były zbiorczo Dyrektorowi i omawiane przy opracowywaniu planu finansowego jednostki (w zakresie wydatków na: wynagrodzenia osobowe, zakup materiałów i wyposażenia, zakup środków dydaktycznych, zakup usług remontowych, itp.).

(akta kontroli, str. 2902-2917)

2.3.b. W celu usprawnienia obsługi interesantów oraz budowania pozytywnego wizerunku i zaufania do sądownictwa i wymiaru sprawiedliwości w Sądzie wdrożono standardy obsługi interesantów. Na stronie internetowej Sądu opublikowane zostały wzory pism i formularzy wraz z kartami usług. Interesantom udostępniono możliwość dokonywania oceny poziomu satysfakcji obsługi za pomocą ankiety w formie

⁹⁴ Wynagrodzenie ogółem wraz z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym.

⁹⁵ Po wyłączeniu danych dotyczących Dyrektora Sądu.

⁹⁶ Na podstawie danych zawartych w Bazie Danych Lokalnych GUS (<https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>).

⁹⁷ Tj. pomieszczenie przeznaczone i specjalnie przystosowane do prowadzenia przesłuchań w warunkach przyjaznych osobie przesłuchiwanej, zapewniających jej możliwie największy komfort i poczucie bezpieczeństwa. Stosowane w przypadku, przesłuchań dzieci, ale także np. dorosłych - ofiara przestępstw na tle seksualnym.

papierowej oraz elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej Sądu. Skala zwrotności ankiet wyniosła: trzy w 2021 r.⁹⁸, 60 w 2020 r. i 48 w 2023 r.⁹⁹

Prezes Sądu wyjaśniła, że w celu pozyskania większej liczby ankiet przekazano ankiety do sekretariatów wydziałów z zamiarem ich udostępniania petentom, pracownik BOI do każdego wydanego wniosku dołącza wzór ankiety z prośbą o jej wypełnienie, zachęca do tego również osoby, które przychodzą jedynie zasięgnąć informacji. Dodatkowo opublikowano ankietę na stronie internetowej oraz w budynku Sądu w miejscu ogólnie dostępnym.

Z raportów przekazanych do SA w Poznaniu wynikało, że żaden z ankietowanych nie wyraził oczekiwania lub propozycji zmian mogących wpłynąć na polepszenie obsługi.

(akta kontroli, str. 1902-1924, 1937-1969)

Sąd uczestniczył w corocznych obchodach Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem (tj. organizowano dyżury dla osób chcących skorzystać z bezpłatnych porad prawnych, publikowano komunikaty i plakaty w budynku Sądu i na stronie internetowej) oraz promował mediacje w ramach Tygodnia Mediacji. Ponadto aby stworzyć bezpieczną i przyjazną przestrzeń korzystnie wpływającą na wizerunek Sądu, osobom ze szczególnymi potrzebami zapewniono dostęp do bezpłatnej pomocy tłumacza języka migowego online, stworzono możliwość skorzystania z pętli indukcyjnej. Sąd, udostępniał także schodolaz gaśnicowy, stosował tyflografikę, tabliczki brajlowskie, system znaczników przestrzennych Totupoint oraz dostosował lady podawcze do potrzeb osób na wózku inwalidzkim.

(akta kontroli, str. 1902-1924)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Warunki do sprawnej realizacji zadań Sądu, w tym związanych z jego organizacją oraz obsadą kadrową realizowane były poprzez zgłaszanie Dyrektorowi Sądu potrzeb w tym zakresie, w szczególności dotyczących realizacji projektów informatycznych oraz w zakresie wsparcia administracyjnego i logistycznego, a także w drodze uzgadniania z Dyrektorem Sądu przesunięć urzędników pomiędzy wydziałami Sądu. Przesunięcia te, wymuszone sytuacją kadrową i bieżącymi potrzebami, z jednej strony zmniejszały dysproporcje w obciążeniach urzędników, z drugiej zaś powodowały dodatkową pracę, związaną z wdrożeniem pracownika do specyfiki zadań w nowym miejscu i koniecznością przeorganizowania pracy w komórce, którą pracownik opuszczał. Prezes Sądu podejmował działania, w celu ukształtowania obsady, w poszczególnych wydziałach, na poziomie adekwatnym do zmieniającego się obciążenia, w zakresie ograniczonym przyznanym limitem etatów. W szczególności: występował do Kolegium SO w Poznaniu z wnioskami o zmianę podziałów czynności, przedstawiając opinie poparte analizą obciążenia, dążył do ograniczenia uszczuplenia kadry orzeczniczej w wyniku delegowania orzeczników do SO w Poznaniu, wnioskował o delegowanie do Sądu referendarza, skutecznie wnioskował (popierając to stosowną analizą sytuacji kadrowej Sądu i obciążenia) o utrzymanie w Sądzie zwolnionych stanowisk orzecznich oraz asystenta sędziego, a także o przekształcenie etatu urzędniczego w etat asystenta sędziego.

⁹⁸ Za okres: listopad-grudzień.

⁹⁹ Za okres: styczeń-czerwiec.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o:

1) określanie zadań w ramach planu działalności Sądu w sposób jasny, tak aby były one konkretne, precyzyjne i mierzalne;

2) ustalanie mierników realizacji zadań odnoszących się do rezultatu jaki ma być osiągnięty w sposób mierzalny, a także umożliwiający rzetelne i obiektywne określenie stopnia realizacji celów oraz zadań.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 30 listopada 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Dyrektor

Maciej Andrzejewski
starszy inspektor kontroli państwowej

z up. Artur Piętas
p.o. wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis